

potřebí, by tu také byla formální identita mezi akceptantem a směnečníkem v adrese uvedeným a žalovaný je jistě, pokud se týče v době podpisu směnky byl majitelem neprotokolované firmy »Ing. Viktor V. a spol.«, je tu materiální identita mezi příjemcem a směnečníkem.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu pro nesprávné právní posouzení věci (čís. 4 § 503 c. ř. s.), leč neprávem. Dovolatel vznesl proti směnečnému platebnímu příkazu jen námitku, že se mu nedostává pasivní legitimace k žalobě, poněvadž zažalovaná směnka je adresována na firmu Ing. Viktor V. a spol. a byla také touto firmou přijata. Dovolatel nenamítl, že tato firma, společnost, vůbec neexistuje, a podepsal-li tudíž směnku za firmu, což nepopírá, byla by tato firma směnečně zavázána. Že firma není dosud protokolována, nerozhoduje, ať jde o veřejnou obchodní společnost aneb o komanditní společnost (čl. 110 a 163 obch. zák.). Že šlo o jinou společnost, k jejíž existenci jest zapotřebí zápisu do obchodního rejstříku, dovolatel netvrdí. Poněvadž však jméno dovolatelovo jest obsaženo ve firmě, jest ho považovati za osobně ručícího společníka a jako takový může býti na základě sporné směnky akceptované společností přímo žalován (čl. 112 a 163 obch. zák., sr. rozh. A. Cl. 1370, 1633, 1884 a 2311). Námitka nedostatku pasivní legitimace není tudíž opodstatněna a odvolací soud nepochybil po právní stránce, zachovav směnečný platební příkaz v platnosti.

Čís. 11783.

Pouhé skutečné poskytnutí a trpění služebnosti na nemovitosti zapsané do pozemkové knihy bez knihovního vkladu nebo záznamu služebnosti skýtá oprávněnému jen držbu práva služebnosti a proti poskytujícímu obligacní nárok na ponechání ve výkonu služebnosti, nepropůjčuje však ještě věcné právo služebnosti.

Byla-li někomu vlastníkem nemovitosti zřízena služebnost jen ústní úmlouvou, musí, chce-li dosíci služebnosti zákonem chráněné, žalovati o vydání vkladní listiny a dáti si ji do knih vložiti.

Povinnost uznávati a trpěti služebnost nemá singulární nástupce vlastníka služebného pozemku, nebyla-li služebnost vložena do knih, třeba byla oprávněné osobě propůjčena neknihovně až do smrti.

Nepřevzal-li nástupce ve vlastnictví nemovitosti závazek trpěti služebnost předchůdcem neknihovně zřízenou až do smrti oprávněné osoby, musí tato ustoupiti jeho zápůřčí žalobě, při čemž na tom nezáleží, zda nabyvatel nemovitosti o výkonu služebnosti neknihovním věřitelem věděl, čili nic.

(Rozh. ze dne 23. června 1932, Rv II 435/32.)

Žalovaná si v roce 1907 vlastním nákladem z původního chlévu upravila kuchyni a přistavila si k ní ještě světničku na dvoře domku

č. 104, patřícího v té době Františce P-ové. Tato prodala pak domek v roce 1925 Janě K-ové a to zase žalobkyni kupní smlouvou ze dne 5. května 1931. Žalovaná obývala tuto kuchyni a světničku od roku 1907 bezplatně. Vlastnictví žalobkyně k domku čís. 104 bylo podle stavu pozemkové knihy prosto služebnosti bytu. Žalobě, již se žalobkyně domáhala na žalované vyklizení světnice a kuchyně v domě čp. 104, p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl. D ů v o d y: Soud zjistil, že žalovaná, než se pustila do stavby, naléhala na Františku P-ovou, by jí domek prodala. Když tato nechtěla, žádala ji žalovaná, by si alespoň mohla postavit místo starého chlívka kuchyni a přistavěti si k ní světničku. P-ová jí na to řekla: Postav si tedy a bývej. Na to žalovaná postavila si kuchyni a světničku a bydlela v ní od té doby bezplatně. Při tomto stavu věci má soud za to, že nelze žalovanou pokládati za vlastníci pozemku a stavby na něm podle poslední věty § 418 obč. zák. Podle tohoto zákonného ustanovení stává se sice bezelstný stavitel vlastníkem pozemku a stavby, když vlastník půdy věděl, že na jeho pozemku staví, a ihned mu to nezakázal, avšak předpokládá se, že se nestala předběžná smlouva o stavbě na pozemku. V souzeném případě však ke smlouvě mezi žalovanou a Františkou P-ovou došlo. Žalovaná prosila napřed P-ovou, by jí dovolila postavit si bývání, což jí tato dovolila. Obsahem jejich úmluvy tedy bylo, že si žalovaná postaví svým nákladem na pozemku P-ové kuchyni a světnici, by tam mohla bydlet. Došlo tedy mezi nimi ke zřízení služebnosti bydlení a plyne to také z toho, že P-ová nechtěla od žalované ani přijmouti peníze za pozemek, patrně proto, by se žalovaná nestala jeho vlastníci. Že šlo jen o služebnost bydlení a že jen tato byla smluvena, plyne z toho, že Františka P-ová v posledním pořízení na žalovanou pamatovala odkazem této služebnosti, jak žalovaná sama tvrdila. Žalovaná nejen nestala se tedy vlastníci staveniště, nýbrž podle shora uvedené úmluvy neměla ani obligační nárok proti Františce P-ové na jeho postoupení. Avšak, i když žalovaná měla právo bydlení v domě Františky P-ové, musilo býti žalobní žádosti vyhověno, poněvadž služebnost nebyla zapsána do pozemkové knihy. Jen tehdy právo toto proti třetím osobám má účinek, když je zapsáno do pozemkové knihy. Je nerozhodné, zda žalobkyně jako vlastníci služebného pozemku o této služebnosti věděla, čili nic. Soud nevzal za zjištěno, že žalobkyně věděla, jaký právní poměr byl mezi žalovanou a Františkou P-ovou. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Ani odvolací soud není názoru, že odvolatelka nabyla vlastnictví k bytu i ku ploše stavební, poněvadž nejde o případ, jaký má na mysli § 418 obč. zák., neboť tu nejen že vlastníci věděla, že si odvolatelka byt staví, nýbrž k tomu i svolila s dodatkem, by si odvolatelka ve stavbě bývala, aniž projevila vůli přenechatí do vlastnictví odvolatelce i plochu, na níž stavba byla provedena. Jde tedy jen o to, zda procesní soud správně posoudil spor po stránce právní, pokud jde o přechod služebnosti odvolatelčiny na nástupce zřizovatelky služebnosti, zejména na žalobkyni. A tu odvolací soud má za to, že názor procesního soudu není správný. Jakmile procesní soud zjistil, že P-ová služebnost bytu zřídila, že její nástupkyně K-ová — třeba nerada — výkon služebnosti trpěla, nelze po rozumu § 523 obč. zák. třetí věty říci, že nebylo toto právo služebnosti odvolatelky věcným právem. Podle

názoru odvolacího soudu stačilo odvolatelce dokázati, že drží služebnost jako věcné právo, že zřízenou služebnost trpěli vlastníci domu čís. 104. Nechce ji sice trpěti žalobkyně, ale její úmysl zbaviti se žalované z domu čís. 104 nemůže nic změnit na povaze práva odvolatelky, třebaže služebnost není vložena do pozemkové knihy, jen když břemeno služebnosti bylo vlastníky domu trpěno. Soud procesní má za to, že je nerozhodné, zda žalobkyně jako vlastnice služebného domu o služebnosti věděla čili nic, a dodává, že nemá za jisto, že žalobkyně věděla, jaký právní poměr byl mezi žalovanou a Františkou P-ovou. Lze přiznati, že si ani P-ová, ani K-ová, ani žalobkyně, ani žalovaná neuvědomily povahu právního poměru, poněvadž nelze míti za to, že prosté venkovské starší ženy mohly míti představu o tom, co je to služebnost, k čemu opravňuje, a k čemu zavazuje, takže nelze ani míti za doslovný zápis výpovědi K-ové, že ke zřízení služebnosti nedošlo. Rovněž výpověď žalobkyně Františky V-ové sotva by mohla se státi, tak jak je zapsána, totiž, že K-ová jí prohlásila, že domek jest prost břemen, zejména i služebnosti bytu. Tu procesní soud neposoudil správně přednes žalobkyně, která prohlásila již v žalobě, že žalovaná užívá bytu, aniž platila předchůdkyni nájemné, a že se nechce vystěhovati a že si bydlení postavila. Právní úsudek z těchto skutečností nebylo lze ponechat stranám, nýbrž bylo na procesním soudu, by vytvořil právní konstrukci odpovídající zákonu, jež by se na tuto skutečnost hodila. Přirozeně, že žalobkyně nevěděla, že to, co odvolatelka v domě čís. 104 vykonává, je služebností bytu, ale procesní soud vyšetřil skutečnosti, z nichž měl vyvodit právní úsudek, že odvolatelka své užívání v domě čís. 104 opírala o právo zřízené P-ovou, trpěné K-ovou a že žalobkyně znala skutečnosti, z nichž jest vyvoditi, že žalobkyně mocí své služebnosti v bytě bydlela. Nelze tedy říci, že odvolatelka, nedávši si služebnost bytu v bytě, který si sama zřídila, na služebním domku zajistiti, o své právo přišla, ano jí právo to bylo zřízeno řádně, výkon jeho byl trpěn a žalobkyně věděla, že si odvolatelka byt postavila a z něho nájemné neplatila (Viz poněkud podobný případ čís. 7328 sb. n. s.). Ta okolnost, že snad P-ová, prvotní vlastnice a zřizovatelka služebnosti, slíbila byt odvolatelce do její smrti, by o sobě neměla ten význam, který jí přikládá odvolatelka, že se tím totiž mohla založiti povaha věcnosti práva odvolatelky, kdyby nebylo bezpečně zjištěných skutečností, že nejen zřizovatelka služebnosti, nýbrž i její nástupkyně výkon trpěly a žalovaná věděla, jak byt byl zřízen a že v něm odvolatelka bydlí zadarmo. Kdyby domek čís. 104 koupil nabyvatel věci neznalý, jemuž by tyto skutečnosti byly zamlčeny, pak podle názoru odvolacího soudu by slib P-ové, že odvolatelka může do smrti v domě bydleti, odvolatelce nic neprospěl a musela by uhnouti. Leč v souzeném případě tomu tak není.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Po právní stránce (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) jest dovolatelce přisvědčiti. Podle § 481 obč. zák. lze nabytí věcného práva služebnosti k nemovi-

tostem zapsaným v pozemkovou knihu, a) jde-li o nabytí odvozené: jen knihovním zápisem (vkladem, záznamem) na základě smlouvy nebo posledního pořízení o zřízení služebnosti; smlouva musí obsahovati důvod zřízení služebnosti a vkladní doložku (§§ 21 a násl., 26, 27, 31 a 34 knih. zák.); b) jde-li o nabytí původní: 30letým neb 40letým vydržením. Knihovního vkladu má vydržitel potřebí jen, aby se ochránil proti účinkům principu publicity (§§ 1498, 1500 obč. zák. o § 71 knih. zák.). Pouhé skutečné poskytnutí a trpění služebnosti na nemovitosti zapsané do pozemkové knihy bez knihovního vkladu nebo záznamu služebnosti, skýtá oprávněnému jen držbu práva služebnosti a proti poskytujícímu obligační nárok na ponechání v užívání služebnosti. Pouhé trpění výkonu služebnosti bez knihovního zápisu nepropůjčuje ještě věcné právo služebnosti, jak odvolací soud neprávem za to má. Byla-li někomu vlastníkem nemovitosti zřízena služebnost jen ústní úmluvou, musí, chce-li dosíci služebnosti zákonem chráněné, žalovati o vydání vkladní listiny a dáti si ji do knih vložiti. Dokud se tak nestalo, není věcně oprávněným ke služebnosti. Služebnost vloženou do pozemkové knihy musí právně uznávati a trpěti každý universální i singulární nástupce ve vlastnictví služebné nemovitosti. Této povinnosti nemá singulární nástupce vlastníka služebného pozemku (domu), nebyla-li služebnost vložena do knih, i když byla oprávněné osobě propůjčena neknihovně až do smrti, neboť služebnost taková vlastně po právu ani nevznikla (srov. rozh. 7757 a 5644 sb. n. s.). Pak-li postupitel nemovitosti zavázal smluvně nástupce ve vlastnictví, by trpěl služebnost jím neknihovně zřízenou až do smrti oprávněné osoby, má tato osoba jen obligační nárok proti singulárnímu nástupci ve vlastnictví nemovitosti na ponechání užívání služebnosti (srov. rozh. 7328 sb. n. s.). Nepřevzal-li nástupce ve vlastnictví nemovitosti takovýto závazek, musí jeho zápůrčí žalobě ustoupiti vykonavatel služebnosti, poněvadž, nejsa právě do pozemkové knihy zapsán, práva služebnosti platně nenabyl, při čemž na tom nic nezáleží, zda nabyvatel nemovitosti o výkonu služebnosti neknihovním jejím držitelem věděl čili nic, neboť zákon v té příčině nerozeznává. (Srov. rozh. 1574 sb. n. s.) V souzeném případě jde o zřízení služebnosti bytu, které se stalo roku 1907, jak nižší soudy zjistily, slovy původní vlastnice nemovitosti Františky P-ové: »postav si tedy a bývej!«, kterými dovodila žalované, by si ke kuchyňce užívané jí jménem služebnosti přistavěla světnici. Tato služebnost bytu nebyla pro žalovanou vložena do pozemkové knihy a nebyla o ní asi sepsána listina vkladná, ani vůbec písemná smlouva. Poněvadž dům čp. 104 jest, jak nesporno, zapsán v pozemkové knize, byl nutným předpokladem platného zřízení služebnosti bydlení vklad služebnosti do pozemkové knihy. Ten se, jak nesporno, nestal. Od Františky P-ové koupila dům ten roku 1925 Jana K-ová, byla jako vlastnice zapsána do pozemkové knihy a trpěla výkon služebnosti žalovanou. Dne 5. května 1931 přešel dům ten vlastnický na žalobkyni a ta nyní žaluje žalovanou o vyklizení žalobou zápůrčí podle § 523 obč. zák. tvrdíc, že tam žalovaná bydlí beze všeho právního důvodu, osobujíc si výměnek. Bylo na žalované, by prokázala oprávnění k bydlení. Tvrdí služebnost bydlení, kterou prý jí zřídila Františka P-ová

do její smrti. Průkaz o této služebnosti však nepodala, nemohouc se vykázati knihovním vkladem služebnosti. Poukaz na to, že žalobkyně při koupi domu věděla, že žalovaná obsah služebnosti ke sporné světničce vykonává, nemá právní význam, ana se nemůže jejím knihovním vkladem vykázati. Selhává i poukaz na bezelstnost žalované, když jednou tvrdí oprávnění služebnosti a po druhé opětně právo vlastnické ke světničce, jehož prý nabyla jako bezelstný stavebník podle § 418 obč. zák., neboť platí pravidlo § 472 obč. zák., že vlastní věc nemůže nikomu sloužiti. Žalovaná může držeti věc buď v úmyslu vykonávati právo vlastnické k ní a pak jí nemůže k ní příslušet služebnost, nebo si osobuje k ní právo služebnosti a pak zase není vlastnící, neboť jedno právo vylučuje druhé. Z přednesů žalované však vyplývá, že vlastně ani neví, jakým právem sporné světničky užívá. Žalovaná netvrdila však ani držení služebnosti způsobilé k vydržení podle obdoby § 372 obč. zák. a proto netřeba se touto obranou zabývati. Pakli žalované bylo Františkou P-ovou zřízeno užívání, které může tvořiti obsah služebnosti bydlení, bylo to právo osobní, které jí příslušelo jen proti zřizovateli P-ové, nikoli však proti její nástupkyni ve vlastnictví nemovitosti, nynější žalobkyni. Nárok žalované postrádá proto zákonného podkladu.

Čís. 11784.

K založení sudiště podle § 87 a) j. n. nestačí, že je žalobce protokolovaným kupcem v době podání žaloby, nýbrž se vyžaduje, by byl protokolován již v době poslední objednávky.

(Rozh. ze dne 24. června 1932, R I 140/32.)

Žalobu o zaplacení kupní ceny za dodané zboží zadal žalobce na sudišti podle § 87 a) j. n. Žalovaný namítl místní nepřislusnost dovolaného soudu, protože nebyl v době objednávky protokolovaným obchodníkem. Procesní soud první stolice vyhověl námitce místní nepřislusnosti a odmítl žalobu maje za to, že tu není sudiště podle § 87 a) j. n., ježto žalobce v době objednávky nebyl protokolovaným obchodníkem. Rekursní soud zamítl námitku místní nepřislusnosti. Důvody: Názoru prvního soudu nelze přisvědčiti, ježto z § 87 a) j. n. nikterak neplyne požadavek, by žalobce byl protokolovaným kupcem již v době objednávky. Z doslovu § 87 a) j. n. a ze smyslu tohoto ustanovení vyplývá, že stačí, byl-li žalobce protokolovaným kupcem v době podání žaloby, ježto § 87 a) j. n. praví, že »protokolování kupci mohou žalovati« a ustanovení § 87 a) j. n. jest osobní výhodou protokolovaných kupců, jejíž předpoklad musí býti v době podání žaloby, nikoliv v době objednávky, ježto nemá s objednávkou v tomto směru nic společného.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil rekursnímu soudu, by znovu rozhodl o rekursu žalovaného.

Důvody:

Pokud jde o přislusnost opřenou o ustanovení § 87 a) j. n., nelze souhlasiti s názorem rekursního soudu, že stačí, je-li žalující strana pro-